

Palleba og »minkandi« uppsparingin

Vit kunnu ikki annað enn fegnast saman við bankunum um rímarúrslit teirra farna ár.

Aftaná burturloður í grunnar sum ongantíð áður, er eftirverandi yvirskotið to betri enn nakrantíð.

Sjálvsagt vita vit vanligu arbeidarar, at eingin okkara fer betur, um bankin var verri fyrri, og verða allar hasar milj. nyttar til at lofta eitt nú teimum eftirstøðum, sum kanska standast av óguldnum húsalánum, rakstrar- og lögumissi í »veruligi« utflutningsfremjandi virki, herundir eisini skip og fiskavirki, so er ivaleyst góð meining í tí eisini.

Betur er at vera fyri varin enn eftirsnarin, og helst skal nakað táttast í. Men at orsökini fyrst og fremst skal vera minkandi uppsparing frá vanligu lánmottakarum, man neyvan vera allur sannleikin.

Heldur munnu tað vera »pirat-privatu« uttanlandsánini, sum tikið hava verið við tí fyrri eyga at undirgrava okkara rentuskattaskipan, ið nú eru færri — snøgt sagt tí hesi ikki longur eru so nógv frægari enn tey føroysku. Hesi lán, ið eftir so ófatuliga stuttari tíð gjørdur land okkara til tað »spekulanta-Klondyke«, ið allir rættshandsandi føroyingar ynskja á vest-

fallið.

Trupulleikin er bara tann, at tað nú, minni enn nakrantíð áður, ber til at spæla við í »casinoinum Føroyar« og als ikki um tú ert landsbúskaparliga rættshandsandi.

Tað er sostatt í tøkum tíma, at henda óveruliga uppsparingin við utlendskum pengum fekk eina vend, at vit verka-folk, ið ikki hava ráðini til slíkar spekulatiónsuppsparingar og harvið stóran skattalaetta og nærumongan rentuskatt, kanska ikki framhaldandi í sama mun skulu fígga hesa uppsparingspekulatióin við tøkum skatti.

Okkum tørvar eisini bankarnar, fíggjardýggjar og vælvirkandi bankar — og hvør veit, helst kemur tann dagur, tá onkur av okkara ungum fer á gátt hjá teimum í eitt nú húsaláns-ørindum.

Men ófatuligt tykist tað at folk, ið rekir sitt arbeiði sum lønmottakari og hartil livir skynsamt og eftir evnum, nú fær at vita, at lán skulu tey ikki gera sær hugsing um at fáa.

Skal nakar ivi vera um hetta, so má hetta í stundini greiðast aðrar vegir, eitt nú við stóri jattanum til Húsalánsgrunnin — ikki við sosialt oyramerktum olmusumilliónum úr verandi landskassa, men berturav tí riviliga meir-peningur, sum fínigst hevði til vegu, um renturnar av

teimum flestu vitlesu »forbrukslánunum« ikki longur kundu verið drignar frá skattskyldugu inntøkuni.

Hetta hevði veruliga tálmað tí ovurnýtslu, allir landsins kosnu menn og kvinnur gremja seg um — og tað uttan stórvegis at nerva tey, sum av hesum sama vitlesu liva »frá hondini í munnin«.

Fyri valið vóru tað hóast alt onkrir politikarar, eisini úr Fólkaflakkinum, sum søgdu seg kunna ganga víð til at kanna hesi viðurskipti til tess at tann ivaleyst vælmeinti rentuskattalaettain varð nýttur eftir ætlan og ikki til spekulatión burturav. Hugsað varð tá mest um stóru uttanlandslánini, men tíðin krevur nú avgjørt, at skattafyrirminirnar av føroyskum, mangan óneyðugum, brukslánum verða skerdir munandi.

Hetta ljóðar kanska beiskt og munnu tey flestu straks rópa varsko viðvíkjandi húsalánum hjá vanligu fólkinum. Sjálvur eri eg ikki visur í, at tað bara er rætt, at partur av sethúsalánsrentunum kunnu dragast frá skattskyldugu inntøkuni — tí mong eru, sum ongantíð fáa høvi til at gera nýtslu av hesum ágóða, sum rentufrádráttur um skattin veruliga er.

Tó so, onkur skipan kundi og átti tó í fyrstu

syftu at verið funnin fyrri hesi lán. Just hvussu hon skuldi verið, eru helst fleiri meiningar um, men í øllum førum skuldu reglurnar verið so greiðar, at t.d. húsalánsgrunnurin ikki skuldi farið longur aftur í prioriteti í mun til samlaðu lásupphæddina, um bankafíggið partur-in varð hækkaður, so meirfígging og harvið óktur rentufrádráttur fekkst til ókta tilvildarlaga nýtslu.

Sambært reglunum fyrri húsalánsgrunnin, so skulu lánini gjaldast, um hús, fíggið úr grunninum, verða seld øðrum, ið frammanundan hefur lán í grunninum. Hetta er skilgott, men trupult man vera at hava nógv gott eftirlit við hesum. Hjá hjúnun er alt greitt, men ørvísi er um tvey, ið bert bígva saman, keypa sær eini hús afturat, tí má skil eisini faast á hesum.

Skerjingin í rentufrádrátti av sokallaðu brukslánunum fer sjálvsagt at merkjast í øllum samfelagnum. Eisini fer hetta ivaleyst at kosta nøkur arbeidsplass, fyrst og fremst innan »liberalu vinnuna« ella tænastuvinnuna, sum fyrst verður at merkja minkandi keypi-orkuna — men tó ikki á livsneyðugum vörum ella tænastum. Men kortini hevði hetta meira enn nakað annað tiltak fingið nakað av arbeidssfera fólki-

num aftur í útflutningsvinnuna, sum nú í ov stóran mun er mannað við utlendskari arbeidsmegi.

Men tað er jú just hetta, politikarar allir við ein munn siga vera neyðugt, um nýtslan og innflutningurin ikki framhaldandi skal liggja so langt oman fyrri tað, vit megna at framleiða til útflutnings — teir hava bert higartil ikki torað at lagt navn til eina so einfalda og kanska rættvisa spariskipan.

Tí frægari mátti tað verið at tálmað nýtsluni á ein skilgøðan hátt, enn at givið skattafrádrátt til tey frammanundan vælbjargaðu, sum vegna lágan skatt og hegar inntøk-ur ikki vita sær onnur ráð enn at seta yvirskotið í bankarnar. Alt gott um at spara, hvør tað so enn er, men henda sparing skal avgjørt ikki fíggiast yvir skattin hjá teimum, ið ikki hava nakað at spara av.

Ein søga fyrri seg er so tann veruleiki, at peningurin hjá vanligu lánmottakarum hevði rokkið munandi longur, um betri skil var á brúka- og småselupolitikki okkara, um hesir prisir ikki frá degi til annan »lupu bukk« við einans tí endamáli at vill-leiða brúkanar, snøgt sagt gera tað ómøguligt hjá honum veruliga at vita, hvat á leið hetta ella hitt eigur at kosta. Dømini um hetta eru ótal og fyrri stuttum var dæmi um

húsarhaldsvøru, sum í »størsta og biligasta handli« okkara kostaði tvær triggjar ferðir tað hon átti.

Men brúkaraupplýsing og betri selusiðlag skal av einhverji orsök ikki stuðlast og enn minni fremjast í okkara yvirbrúkarasamfelagi. Tey, ið liða undir hesum eru ikki bara vanligu brúkararnir og teir keypmenn, ið veruliga royna at reka ein siðiligan selupolitikk, men samfelagið alt.

Tað má tí haldast, at okkara so vælmeindandi landsstýrismenn hava hópin av sparimøguleikum at troyta, aðrenn lagt verður eftir teimum, ið ikki hava nakað at spara av — tiansheldur seta inn við skattalaetta fyrri eyga.

Hóast tað við nýggja landsstýrinum sær illa út fyrri lag- og miðallénarfólki, so kunnu vit kortini ikki trúgva annað, enn at vit og skil at enda fær ráðið og at bankar og myndugleikar sum frá liður í stóri mun fara at laga lán- og livilíkindini annars eftir tørv og orku teirra, ið við tolni liva undir galdandi skattalag, heldur enn eftir teimum, sum gera sær dælt av henni.

Verkafolk

Gass í Føroyum í 30 ár

Í ár eru 30 ár liðin, síðani fyrsti tangabáturin við gassi, kom til Føroya.

Hin 23. februar 1959 vórðu tangarnir fyltir fyrstu ferð.

Goymslutangarnir, tveir í tali, tákna uml. 50 tons av gassi hvør.

Tað var Martin Mortensen, sáli, ið tók stig til at fáa samstarvsavtalu í lag við Kusan Gas A/S, soleiðis at gass kundir skipast til Føroya í stórum nøgnum.

Martin Mortensen má sigast at hava verið undangongumaður á hesum øki, tí at longu tá ið Kusan Gas A/S varð stovnað, hevði Martin selt gass í fleiri

ár.

Fyrsti tangabáturin, ið kom var M/S Else Tholstrup. Hon var eitt lutfalsliga litið skip, lastaði bert 80 tons.

Tað er Kusan Gas A/S, ið er eigari av Tholstrup reiðarinum og eru tað ikki so fáir av sjómönnum okkara, ið hava havt — og hava enn, teirra arbeidsplass umborð á einum av Tholstrup skipunum.

Framgongdin við Kosangas hevur verið støðug hesi 30 árin, við tað at alt fleiri hava ásaðandi at gassið er ein biligari og tryggari orkukelda til matgerð — einamest nú í vetur, tá ið streymslit ofta

eru komin fyrri.

I dag kann ein fáa nýmótans gass-køkar, ið nýta Kosangas frá einum dupultum fløskukervi. Hesi kerv skifta sjálvi frá rakstrar til eykafløsku. Sostatt er ein tryggjaður

móti at tómt verður.

Teir smáu dygdargóðu hitaovarnir, ið ikki krevja nakra innlegging, geva eina munagóða upphitan; eitt sera gott iskoyti til miðstaðarhitin — ella tá ið streymslit er. WP

gass veitir í dag Kosangas út kring alt landið gjøgnum goymslur, ið eru í flest øllum meginøkjum.

Allar gassinleggingar verða lagdar í trád við reglurnar hjá Dansk Gasmateriel Prøvning, hóast hesar ikki eru lógarstaðfestar í Føroyum.

Kosangas er ein bilig orkukelda — serliga til matgerð, har ein kann spara heilt upp til 46% í mun til somu orkunýtslu við el.

WP gass hevur í Tórshavn sína gassavgreiðslu í Akranesgøtu, umframt sína selubúð við gassutgerð í Stoffalag 25.

